

administracijamy: zasady naukovo-pravovogo tlumachennja M. Komashko // Pidpryjemnyctvo, gospodarstvo i pravo. – 2003. – №10. – S.49–51.

5. Konstytucija Ukrai'ny vid 28.06.1996 №254k/96–VR [Elektronnyj resurs] / Oficijnyj sajт Verhovnoi' Rady Ukrai'ny. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr/page3>

6. Mel'nyk Ju. V. Do pytannja pro pravovyj status miscevyh derzhavnyh administracij / Ju. Mel'nyk // Pravove reguljuvannja ekonomiky. – K., 2006. – S.191–199.

7. Onuprijenko A. Miscevi derzhavni administracii' v systemi vykonavchoi' vlady / A. Onuprijenko // Pidpryjemnyctvo, gospodarstvo i pravo. – 2008. – №1. – S.13–16.

8. Tymoshhuk V. Superechlyvist' statusu goliv miscevyh derzhavnyh administracij v Ukrai'ni: naslidky ta shljahy podolannja problemy / Viktor Tymoshhuk // Jurydychnyj Visnyk Ukrai'ny. – 2007. – №41. – S.6–7.

9. Tymchenko S. M. Derzhavne pravo zarubiznyh krajin / S. Tymchenko [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://studies.in.ua/derzhavne-pravo-zarubiznyh-krajin/1471-lekcyia-11-municipaln-sistemi-zarubiznih-krajin.html>

Voytenko Yu. M., Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Department of Political Science, State University "Pereiaslav–Khmelnitsky State Pedagogical University named Gregory Skovoroda" (Ukraine, Pereiaslav–Khmelnitsky), Voit82@mail.ru

Institute of local state administrations in the political system of Ukraine: domestic practice and international experience

This article discusses the features of the existence and functioning of the institution of local state administrations in the political system of Ukraine. The aim of this paper was to determine the problems in the interaction of local state administration with local governments under decentralization, as well as search for the optimal model for Ukraine. It was the basic model of interaction between state and self-government in the world and its use in the process of decentralization in Ukraine. In this article of the author proposed three own model of interaction of local state administration with local governments in the process of decentralization in Ukraine. In writing the article was used by institutional method in the study of the functioning of local administrations; systematic method when considering the interaction of all the political institutions of state power in Ukraine's political system and structural-functional method in understanding the main features of each of the surveyed institutions.

Keywords: administration, decentralization, government, institution, government, state government, president, constitution, law.

Войтенко Ю. Н., кандидат исторических наук, доцент, доцент кафедры политологии, ГВУЗ "Переяслав–Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды" (Украина, Переяслав–Хмельницкий), Voit82@mail.ru

Институт местных государственных администраций в политической системе Украины: отечественная практика и мировой опыт

Рассматриваются особенности существования и функционирования института местных государственных администраций в политической системе Украины. Целью данной статьи было определение проблем во взаимодействии органов местных государственных администраций с органами местного самоуправления в условиях децентрализации, а также поиск оптимальной модели для Украины. Были определены основные модели взаимодействия государства с самоуправлением в мировой практике и возможности ее использования в процессе децентрализации в Украине. В данной статье автором было предложено три собственные модели взаимодействия местных государственных администраций с органами местного самоуправления в процессе проведения децентрализации в Украине. При написании статьи были использованы институциональный метод при исследовании особенностей функционирования местных государственных администраций; системный метод при рассмотрении взаимодействия всех политических институтов государственной власти в политической системе Украины и структурно-функциональный метод при понимании главных функций каждого из исследуемых институтов.

Ключевые слова: администрация, децентрализация, самоуправление, институт, власть, государство, правительство, президент, конституция, закон.

* * *

УДК 329:316.32(477)

Бегей І. І.

кандидат політичних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін, Львівський інститут банківської справи Університету банківської справи Національного банку України (Україна, Львів), begej@i.ua

Вплив української лівиці на громадські інституції Галичини у 1920–1930-х рр.

Проаналізовано вплив українських політичних партій Галичини лівого спрямування (Комуністична партія Східної Галичини (КПСГ), Комуністична партія Західної України (КПЗУ), Сель-Роб, Українська соціал-демократична партія (УСДП), Українська радикальна партія (УРП), Українська соціалістично-радикальна партія (УСРП), Українська партія праці (УПП)) на національно-культурні та професійні організації регіону у міжвоєнний період ХХ ст. Особливу увагу звернено на відносини української та неукраїнської лівиці у першій половині 1920-х рр., вплив українських комуністів на профспілковий рух Другої Речі Посполитої, успіхи соціалістів-радикалів у поширенні власних ідеологічних переконань серед членів "Рідної школи", "Просвіти" та інших товариств. Наголошено на важливій ролі громадських організацій, які створювалися під впливом українських соціалістів ("Каменярі", "Жіноча громада" та ін.) на формування національної свідомості українців краю.

Ключові слова: українська лівиця, національно-культурні товариства, профспілкові організації.

Упродовж 1920-х – 1930-х рр. між політичними партіями Галичини точилася боротьба за вплив на національно-культурні організації регіону. В умовах політичної системи Другої Речі Посполитої соціалісти та комуністи не полишали надії залучити робітників та селян провідних громадських інституцій до власних політичних сил, що дозволило б збільшити політичну вагу у суспільстві.

Окреслена проблема – малодосліджена. Її окремі складові розглядалися українськими та польськими вченими в контексті значно ширших проблем. Джерельну основу статті становлять архівні документи, спогади провідних громадсько-політичних діячів, матеріали періодичної преси, передусім соціалістичних та комуністичних часописів. Основна мета розвідки – охарактеризувати вплив української лівиці на громадські інституції Галичини у міжвоєнний період ХХ ст.

Серед української лівиці Галичини на початку 1920-х рр. яскраво виділяється соціалістична та комуністична течія. Представники першої намагалися заснувати власні громадські організації та поширити вплив на провідні національно-культурні організації Галичини, другі, перебуваючи на нелегальному становищі, на початку 1920-х рр. боролися за вплив на українських робітників, об'єднаних у профспілкових організаціях [10, с. 1].

Водночас українська лівиця Галичини приділяла надзвичайно багато уваги розвитку громадських національно-культурницького, кооперативного спрямування. Основною соціальною опорою соціалістів у 1920-х – 1930-х рр. залишалися селяни. "Кляса українських селян і робітників є підставою визвольних змагань українського народу та єдино вона може їх здійснити, – відзначали вони. – Її завдання є й мусить бути, нести тягар всеї боротьби за потроєння нової України селян і робітників на засадах соціальної справедливості, народоправства й культурної свободи. Ідеї радикального соціалізму присвічуватимуть в їх великому рухові до волі" [14, с. 1].

УРП відзначала, що “українське безземельне й малоземельне селянство та сільський пролетаріат ступили вже на вказаний вище шлях єднання в своїй класовій професійній організації: Селянській Спілці. Сел. сп. Ставить щойно свої перші кроки, та маючи ґрунт в селянській гуці нуждарів, виконає згодом свій обов’язок” [14, с. 1].

“Черга тепер за українським пролетаріатом міст і містечок”, – вважали соціалісти. – В загальному українському визвольному білянсі українське робітництво під Польщею ніколи не займало видніщої позиції. Хоч воно в більшості охоплене професійним рухом з давна, то в українському життєво організованій українській міській пролетаріат не грав і тепер ще не грає визначнішої ролі” [14, с. 1].

Соціалісти критикували робітництво за “національну розмитість та байдужість”, закликали об’єднуватися в українські профспілки. УРП констатувала: “Українське робітництво живе спільно під одним дахом з польським пролетаріатом в професійних союзах. Ці союзи рахуються неполітичними організаціями, ніби виключно класовими, а на ділі вони йдуть на мотузку польських шовіністичних соціалістів з ППС і очевидно роблять “неполітичну” політику. Український робітник не знаходить в них захисту свого права на працю, бо професійні організації в Польщі яких вони є членами, ні разу не організували боротьби за припинення льокавту українських робітників: залізничних, нафтових, лісових, фабричних і т.д., а керманічі з ППС самі помагають нищенню українського пролетаря” [14, с. 1].

Професійні союзи робітників Польщі “не дають свободи культурному життю їх українських членів, не шанують там ні їх мови, ні не допомагають їх освіті і пр., а гроші з них стягнені обертають на їх же польонізацію”. Кошилки УСДП, що відкололася від УРП, відзначали радикали, “захопилася зле зрозумілою “пролетарською” ідеологією й політикою, порвала всякі організаційні зв’язки з організованим українським соціалістичним рухом у Галичині та пішла на вміння за фальшивою думкою московських та польських соціал-шовіністів про організаційну єдність, нерозривність та централізацію професійних організацій” [14, с. 1].

Українська лівиця (передусім соціалісти) намагалися не тільки поширити вплив на уже існуючі громадські інституції культурно-освітнього профілю, але й створити нові, підконтрольні партії. У 1929 р. УСРП заснувала молодіжну організацію “Союз української поступової молоді імені М. Драгоманова “Каменярі”, головною метою діяльності якої стало фізичне й моральне виховання української молоді у націоналістичному дусі, піднесення її культурно-інтелектуального рівня [2, с. 23]. Значну увагу діячі соціалістично-радикального руху приділяли й залученню жіноцтва до суспільно-політичних процесів, адже “перші піонерки визвольного руху українських жінок появилися на ґрунті соціалістичних ідей” [11, с. 6]: на початку 1930-х рр. було сформовано ґрунт для створення Союзу українських працюючих жінок “Жіноча Громада” (Голова тимчасової Головної Ради – І. Блажкевич, а секретар – С. Павлишин) [1, с. 9].

Крім створення власних організацій, УРП–УСРП активно боролася за вплив на національно-культурні організації краю. На XXXI з’їзді УСРП проголосила демагогічний курс на “опанування культурно-освітніх закладів”. Проте подальші події показали утопічність подібних ідей – організаційно сильніше УНДО зуміло упродовж 1930-х рр. опанувати практично всі впливові національно-культурні організації у краї, зокрема “Просвіту” та “Рідну школу”.

Проте, провідні діячі партії залишалися керівниками окремих філій цих товариств діячі УСРП також були членами, або ж також очолювали окремі філії товариства “Просвіта” (зокрема І. Макух – у Товмачі, А. Гривнак – у Рогатині). Значні впливи соціалістів-радикалів були на Станиславівщині: соціалістів-радикали керували роботою місцевих “Просвіт” в Городенківському, Коломийському, Косівському, Печеніжинському та Снятинському повітах.

Інше товариство, за яке точилася боротьба між радикалами та націонал-демократами – “Рідна школа” (у 1935 р. товариство нараховувало 37 філій, 1936 гуртків та більше 80 тис. членів). Під впливом соціалістів-радикалів перебувала лугова організація [5, арк. 75], проте 8 грудня 1926 р. центральний комітет товариства ухвалив резолюцію про безпартійність “Лугів”, а її керівник – Р. Дашкевич вийшов зі складу УСРП (де факто, у 1920-х рр. більшість лугових товариств все ще перебувала під впливом соціалістів-радикалів).

Із 1935 р. УСРП та УСДП зуміла поширити свій вплив на сокільські осередки [7, арк. 63]. Проте, як справедливо відзначали соціалісти-радикали, “від довшого часу наші фашистські “націоналісти” [ОУН, УНДО та ін. організації націоналістичного характеру – І. Б.] не знають ніяких меж для лайки на українських соціалістів-радикалів та взагалі на всі ті українські організації, котрі не поділяють їх безмістовних ключів (кажемо виразно про “лайку” а не про “критику”, бо такий вигляд носять від якогось часу виступи наших фашистів), – відзначали соціалісти [13, с. 2].

Натомість як УСРП, так і УСДП не мала впливу на українську кооперацію, яка підтримувала націонал-демократів або ж націоналістичні сили (ОУН, ФНС). Проте, якщо взяти до уваги географічний чинник, то вплив цих партій на кооперативні товариства був доволі відчутний у північно-західних українських регіонах.

На відміну від УСРП та УСДП, які боролися за вплив на культурно-освітні товариства, українські та польські комуністичні сили упродовж 1920-х рр. розгорнули боротьбу за вплив на профспілкові осередки. Зокрема КПСГ розгорнула активну роботу щодо завоювання на свій бік профспілок, які партія планувала “вирвати” з-під впливу ППС.

На сторінках своїх газет комуністи викривали зрадництво профспілкових лідерів ППС. “Робітнича газета” писала: “ППС... піддержує антибільшовицьку політику уряду і буржуазії, намагаючись змовчати про загрозу надзвичайного стану, позбавляє робітничий рух всякого революційного змісту, своєю національною політикою хоче припинити організацію багаточисленних груп українських робітників у профспілках”. Газета закликала, щоб “всі класово-

свідомі робітники без різниці національності чи віросповідання належали до єдиних профспілок, щоб послідовно стремились викоринити з них угодовство і зрадництво і до створення шляхом профспілкових організацій солідарної боротьби всього робітничого класу проти капіталістичного рабства” [12, с. 2].

На відміну від КПЗУ, значно менший вплив на культурно–освітні та профспілкові організації мала комуністична УСДП. Після ліквідації УСДП (1923 р.) поліція провела ревізії в партійному секретаріаті, редакціях у Львові і на квартирах лідерів партії. Тоді ж закрито культурно–освітні товариства “Воля”, які перебували під впливом партії у Львові, Перемишлі та Станіславові [8, с. 1].

Навіть у несприятливих суспільно–політичних умовах, заборонена владою КПЗУ, а згодом Сель–Роб, намагалася зберегти свій вплив на “маси робітничого класу, організованого в профспілки”, передусім через профспілкову лівицю. Оскільки ці спілки в переважній більшості знаходилися під впливом ППС, комуністи намагалися створювати в них свої фракції, які боролися за робітників. В інструкції про діяльність фракцій профспілкової лівиці відзначено: “Ліві члени профспілок повинні виступати з ініціативою і брати найактивнішу участь у всіх економічних суперечках, мусять вести невинну кампанію проти зменшення зарплати, збільшення робочого дня, безробіття і дорожнечі” [8, с. 1].

Підкреслено, що кожна часткова економічна вимога мусить бути виразно зв’язана з боротьбою за кінцеві цілі робітничого руху. У названому документі основна увага зверталася на необхідність боротьби проти “соціал–угодовства”: “Захищаючи профспілки проти контрреволюційної політики ППС, яка зробила з них бездушне і безсильне знаряддя угоди, ліві члени профспілок повинні прагнути до оволодіння керівництвом профспілками з метою перетворення їх у справжні знаряддя класової боротьби” [8, с. 1]. На II пленумі ЦК КПЗУ у січні 1929 р. було вирішено посилити зв’язок з ППС–лівицею та об’єднати в єдину профспілку робітників нафтового басейну [15, арк. 257].

Конкурентом Сель–Робу і ППС за вплив на профспілкові організації у другій половині 1920–х рр. намагалася виступити Українська партія праці (УПП), яка також стояла на комуністичній платформі. “Ми жадаємо свободи діяльності професійних спілок, боремося проти закривання і переслідування їх, боремося за створення Головного Секретаряту Профспілок на всіх землях де в Польщі живе український нарід. Будемо боротися, щоби ніякі соціал–патріоти не кирили професійному рухови та не вели там соціалзради”, – відзначали члени партії [9, с. 2].

УПП відзначала, що “виступала проти дідичівсько–куркулівської комасації і парцеляції” і бореться “за гуртування рільних робітників у їх тяжкій боротьбі..., за творення всюди рільних профспілок, що обстоювали би проти визиску, що забезпечили би робочу платню, робочий час і долю безробітних..., за спільне гуртування всіх робітників міських і сільських, бо лиш при тісній співпраці всіх працюючих прийде краще завтра пролетаряту [9, с. 2].

Упродовж 1930–х рр. вплив на культурно–освітні товариства і профспілки намагалася поширити виключно УСДП, яка, однак, позбулася комуністичного забарвлення. У цей період основні зусилля соціал–демократи спрямували на розбудову партії. Місцеві комітети УСДП було створено у Львові, Перемишлі, Долині, Перегінську, Бориславі, Тернополі, Дрогобичі, Калуші, Надвірній, Стрию [3, с. 1]. Тогочасна діяльність УСДП активно проявлялася в організації українського профспілкового руху, підготовці до скликання Українського професійного конгресу, який відбувся 1 листопада 1929 р. у Львові.

Проти проведення конгресу виступили Сель–Роб(єдність) та ППС–лівіця, які, звичайно, перебували на комуністичних позиціях [6, арк. 34]. Ці партії виступали проти відокремлення українських профспілок, обстоювали інтернаціональний принцип побудови профспілкового руху в Польщі. Незважаючи на перепони влади та під час скликання конгресу, він все ж таки розпочав роботу. У підсумкових резолюціях делегати вимагали від влади негайного встановлення допомоги по–безробіттю, відповідних пенсій і виплат у випадку втрати працездатності. З’їзд не завершив роботи, оскільки поліція розігнала засідання [6, арк. 25].

Надалі УСДП здійснила численні заходи в напрямі згуртування українського робітництва. Спільна конференція ширшого ЦК УСДП і Української професійної комісії 30 березня 1930 р. закликала до створення автономних українських профспілок [6, арк. 16]. Однак А. Чернецький визнав, що від угоди ЦК УСДП з Центральною Комісією КПС “в практиці не вийшло... нічого. Серед польського робітництва... закорінився глибоко примат тотальності Польської держави і нечуваний шовінізм” [16, с. 1].

Незважаючи на численні спроби, партії, все ж, не вдалося поширити свій вплив на профспілковий рух. На VIII конгресі УСДП, який відбувся 17 жовтня 1937 р. у Львові, П. Буняк наголосив на переслідуванні українського соціалістичного руху [4, арк. 1], зауважив, що польська влада розпустила робітничі товариства в Долині й Тисмениці. Натомість “польське організаційне життя” зміцнюється “з дня на день” і несе загрозу розвитку українського народу [4, арк. 1].

Таким чином, у міжвоєнний період ХХ ст. у Другій Речі Посполитій між партіями лівого політичного спектру точилася гостра боротьба за вплив на українські національно–культурні товариства, кооперативні організації, молодіжні та жіночі об’єднання. Якщо українські соціалісти (УСРП, УСДП), основною соціальною базою яких виступали селяни, намагалися поширити свій вплив на культурно–освітні громадські інституції, то політичні партії комуністичного спрямування (КПСГ, КПЗУ, Сель–Роб, УПП та ін.) боролися за вплив на робітничі організації та профспілкові комітети, які у 1920–1930–х рр. перебували під контролем польських соціалістів.

Список використаних джерел

1. Блажкевичева І. Рівноправність жінок / І. Блажкевичева // Громадський голос. – 1936. – 4 січня. – С.9.
2. Василевич І. Порадник для союзів української поступової молоді ім. М. Драгоманова “Каменярі” / І. Василевич. – Львів, 1932. – 42 с.
3. Вперед. – 1929. – 1 лютого. – С.1.

4. ДАІФО. – Ф.2. – Оп.1. – Спр.1486.
5. Там само. – Спр.317.
6. ДАЛО. – Ф.1. – Оп.51. – Спр.454.
7. ДАТО. – Ф.231. – Оп.2. – Спр.4102.
8. Земля і воля. – 1923. – 16 грудня. – С.1.
9. Наші боєві ключі // Світло. – 1928. – 12 лютого. – С.2.
10. Перед партійним З'їздом // Громадський голос. – 1925. – 17 січня. – С.1.
11. Проти лукавства і фалшу // Громадський голос. – 1934. – 17 лютого. – С.6.
12. Робітничка газета. – 1921. – 23 жовтня. – С.2.
13. Розбір кількох фраз “націоналістів” // Громадський голос. – 1931. – Ч.18. – С.2.
14. Творить власну організацію // Громадський голос. – 1925. – 4 липня. – С.1.
15. ЦДАГО України. – Ф.6. – Оп.1. – Спр.345.
16. Чернецький А. Український робітник / А. Чернецький // Діло. – 1936. – 29 листопада. – С.1.

References

1. Blazhkevychева I. Rivnopravnist' zhynok / I. Blazhkevychева // Hromads'kyu holos. – 1936. – 4 sichnya. – S.9.
2. Vasylevych I. Poradnyk dlya soyuziv ukrayins'koyi postupovoyi molodi im. M. Drahomanova “Kamenyari” / I. Vasylevych. – L'viv, 1932. – 42 s.
3. Vpered. – 1929. – 1 lyutoho. – S.1.
4. ДАІФО. – Ф.2. – Оп.1. – Спр.1486.
5. Там само. – Спр.317.
6. ДАЛО. – Ф.1. – Оп.51. – Спр.454.
7. ДАТО. – Ф.231. – Оп.2. – Спр.4102.
8. Zemlya i volya. – 1923. – 16 hrudnya. – S.1.
9. Nashi boyevi klychi // Svitlo. – 1928. – 12 lyutoho. – S.2.
10. Pered partiynym Z'yizdom // Hromads'kyu holos. – 1925. – 17 sichnya. – S.1.
11. Proty lukavstva i falshu // Hromads'kyu holos. – 1934. – 17 lyutoho. – S.6.
12. Robitnycha hazeta. – 1921. – 23 zhovtnya. – S.2.
13. Rozbir kil'kokh fraz “natsionalistiv” // Hromads'kyu holos. – 1931. – Ch.18. – S.2.
14. Tvorit' vlasnu orhanizatsiyu // Hromads'kyu holos. – 1925. – 4 lypnya. – S.1.
15. TsDAHO Ukrayiny. – Ф.6. – Оп.1. – Спр.345.
16. Chernets'kyu A. Ukrayins'kyu robotnyk / A. Chernets'kyu // Dilo. – 1936. – 29 lystopada. – S.1.

Behey I. I., candidate of political science, assistant professor of social sciences, Lviv Institute of Banking University of Banking National Bank of Ukraine (Ukraine, Lviv), begeh@i.ua

The impact left on the Ukrainian public institutions Galicia in 1920–1930's

The influence of the Ukrainian political parties of Galicia leftist (Communist Party of Eastern Galicia (KPSG), Communist Party of Western Ukraine (CPWU), Sel-Rob, Ukrainian Social-Democratic Party (USDP), Ukrainian Radical Party (URP), Ukrainian Socialist-Radical Party (MSRP), Ukrainian Labor Party (UPP) on the national-cultural and professional organizations in the region between the wars of the twentieth century. Particular attention is paid to Ukrainian and non-Ukrainian relations left in the first half of the 1920s, Ukrainian Communist influence in the trade union movement of the Second Commonwealth, radical socialists success in spreading their own ideological beliefs among members of the “Ridna chkola”, “Prosvita” and other companies. Emphasized the important role of NGOs, which were created under the influence of Ukrainian Socialists (“Kamenyari”, “Zhynjcha gromada” and others) the formation of national consciousness Ukrainian land.

Keywords: Ukrainian left, national-cultural associations and trade unions.

Бегей И. И., кандидат политических наук, доцент кафедры общественных дисциплин, Львовский институт банковского дела Университета банковского дела Национального банка Украины (Украина, Львов), begeh@i.ua

Влияние украинской левизны на общественные институты Галиции в 1920–1930-х гг.

Проанализировано влияние украинских левых политических партий Галиции (Коммунистическая партия Восточной Галиции (КПСГ), Коммунистическая партия Западной Украины (КПЗУ), Сель-Роб, Украинская социал-демократическая партия (УСДП), Украинская радикальная партия (СРП), Украинская социалистическо-радикальная партия (ВСРП), Украинская партия труда (УПТ) на национально-культурные и профессиональные организации региона в межвоенный период XX ст. Особое внимание обращено на отношения украинской и неукраинской левизны в первой половине 1920-х гг.,

влияние украинских коммунистов на профсоюзное движение Второй Речи Посполитой, успехи социалистов-радикалов в распространении собственных идеологических убеждений среди членов “Родной школы”, “Просвита” и других обществ. Отмечено важную роль общественных организаций, которые создавались под влиянием украинских социалистов (“Камениари”, “Женское общество” и др.) на формирование национального сознания украинцев края.

Ключевые слова: украинская левизна, национально-культурные общества, профсоюзные организации.

* * *

УДК 327

Денисюк С. Г.
доктор політичних наук, професор,
Вінницький національний технічний університет
(Україна, Вінниця), sg_denisuyk@mail.ru

ПОЛІТИЧНИЙ РИЗИК ЯК ЧИННИК ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Проаналізовано роль і місце політичного ризику у прийнятті важливих політичних рішень. Здійснено їх класифікацію на основі різних ознак, що демонструє багатоаспектність цього феномену. Акцентовано увагу як на конструктивному, так і на деструктивному впливах ризикованих рішень на розвиток сучасного українського суспільства. Визначено об'єктивні і суб'єктивні чинники виникнення політичних ризиків. Стверджується, що нині в Україні переважає прийняття політиками ризикованих рішень, які бувають не обґрунтованими і не завжди виправданими.

Ключові слова: ризик, політичний ризик, ризиковані політичні рішення, крайній ризик.

Ризик є атрибутом політики і невід'ємним елементом прийняття важливих політичних рішень. З одного боку, особливістю політичного ризику є його суб'єктивність, тобто оформлення і реалізація ризику багато в чому залежать від політичного актора. З іншого боку, політичні ризики в сучасній Україні досить тісно пов'язані зі специфікою набуття державою суверенітету, в якій існує поліетнічне суспільство. Проблеми мови, багатоетнічної культури, компактного проживання різних етносів, різні погляди на зовнішньополітичний курс держави, боротьба за владу різних олігархічних кіл, складна політична та економічна ситуація в країні та ін. створюють додаткові політичні ризики.

Крім того, політичний ризик є елементом демократичного процесу, пов'язаний з оцінкою і вибором альтернатив, а також з практичним втіленням прийнятого рішення. Він характеризує політичну діяльність як особливий тип управління з неповною передбачуваністю майбутніх результатів. В ідеалі політичний ризик повинен не тільки спиратися на реальні умови, але й переслідувати реальні цілі суспільства. Перераховані аспекти політичного ризику актуалізують його аналіз з точки зору ефективності у прийнятті політичних рішень.

Проблематика ризикованості політики, сутності ризику у прийнятті політичних рішень є досить різноплановою і тому частково опрацьована у вітчизняній науковій літературі. У цій галузі ґрунтовними є праці В. Андрушенка, В. Беха, Л. Бойко-Бойчук, В. Горбатенка, Д. Демчука, А. Колодій, С. Коночука, В. Кривошеїна, М. Михальченко, А. Моїсеєва, Т. Неприцької, В. Корнієнка, О. Соскіна, А. Шияна та ін. Західна політична думка має більше напрацювань в цій галузі: однією з перших праць є робота Ф. Рута “Бізнес США за кордоном і політичний ризик”, в якій проаналізовано політичний ризик, що